

10. SINIFLAR COĞRAFYA DERSİ I. DÖNEM I. YAZILI ÖRNEĞİ

Adı ve Soyadı:

Sınıf:

No:

Alfred Wegener'in Levha Tektoniği Kuramını kanıtlayan birkaç özellik yazın.

Transgresyon (deniz ilerlemesi) ve regresyon (deniz gerilemesi) hangi coğrafi olay sonunda oluşur.

Yüzey volkanizması sonucu oluşan yeryüzü şekillerinden birkaç tanesini yazınız.

Yeryüzünde depremlerin ve volkanların yoğunlaştığı üç ana kuşak hangileridir?

Ülkemizdeki ana fay hatlarını yazınız.

Yerkabuğunu oluşturan SİAL ve SİMA tabakaları hakkında kısaca bilgi verin.

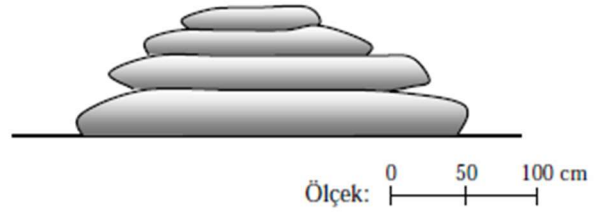
Ülkemizdeki volkanik dağlardan üç tanesinin ismini yazınız.

Delta Ovası nedir? Batı Avrupa'da İngiltere çevresinde Delta oluşur mu neden?

Denge Profili nedir? Ülkemiz akarsuları denge profiline ulaşmış mıdır, neden?

Aşağıdaki tabloda verilen kayaçların türünü işaretleyiniz.

Kayaç	İç Püskürük	Dış Püskürük	Fiziksel Tortul	Kimyasal Tortul	Organik Tortul	Başkalaşım Kayaç
Kumtaşı						
Granit						
Mermer						
Tüf						
Kalker						
Linyit						

Yukarıda, Granit bloklardan oluşan bir yeryüzü şekli verilmiştir?

- Granit bloklardan oluşan bu yeryüzü şekline Topografyası adı verilmektedir.

S8. Haritada numaralandırılarak gösterilen yöreler ile, aşağıda verilen özellikleri eşleştiriniz.

(...) numaralı yörede, Kalkerli arazilerin varlığı nedeniyle Karstik şekiller yaygındır.

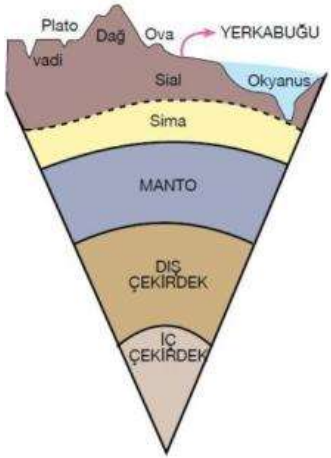
(...) numaralı yörede, Volkan Tüf ve Bazalt blokların varlığı, Peribacaları adı verilen şekillerin oluşmasına imkan vermiştir.

(...) numaralı yörede kırılmayla oluşmuş horst ve grabene rastlanır.

(...) numaralı yörede, sönmüş bir volkan olduğu için, dış püskürük kayaçlar yaygındır.

Aşağıdaki olayların hangi iç kuvvetin etkisiyle oluştuğunu örnekteki gibi işaretleyiniz.

Olaylar	Epirojenez	Orojenez	Volkanizma	Deprem
İskandinav Yarımadası'nın yükselmesi	✓			
Etna, Vezüv ve Sumatra gibi dağların oluşumu				
Kıyılarda taraçaların oluşması				
Yer kabuğunda kırılmalar meydana gelmesi				
Himalaya Dağları'nın oluşması				
Antiklinal ve senklinal alanların oluşması				

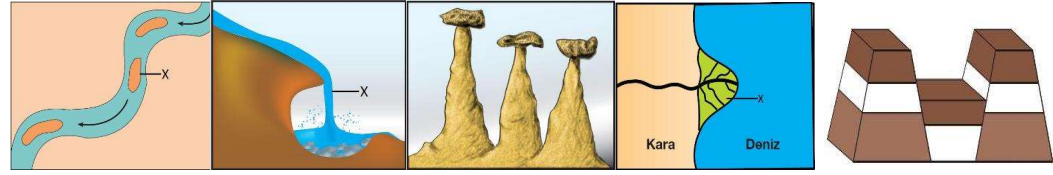
10) Yandaki şekilde yerin katmanları gösterilmiştir. Aşağıdaki tabloyu örnekteki gibi doldurunuz. (10P)

Üzerinde yaşadığımız katmandır, kalınlığı yaklaşık 35 kilometredir.	Yer Kabuğu
Dünya'nın merkezinde bulunan katmandır.	
Yer kabuğunda meydana gelen tektonik kökenli olayların (İÇ KUVVETLERİN) kaynağıdır.	
Litosfer ya da taş küre adı da verilir.	
Yaklaşık olarak 70 km ile 2900 km arasında yer alır.	
Yoğunluğu, sıcaklığı ve kalınlığı en fazla olan katmandır.	

11) Aşağıdaki özelliklerin hangi kayaç grubuna ait olduğunu örnekteki gibi yazınız.

Özellik	Kayaç Grubu
Bitki ve hayvan kalıntılarının belli alanlarda birikip sertleşmesiyle oluşur.	Organik Tortul
Yerin derinliklerinde volkanizmanın soğumasıyla oluşur.	
Volkanik faaliyetler sırasında yüzeye çıkan maddelerin oluşturduğu kayaçtır.	
Bu tür kayaçların çözünmesiyle oluşan şekillere karstik şekiller denir.	
Bu kayaçlara verilebilecek başlıca örnekler kil taşı, kum taşı ve çakıl taşıdır.	
Tortul ve magmatik kayaçların yerin derinliklerinde yüksek sıcaklık ve basınç altında mineral ve yapısal özelliklerinin değişmesiyle oluşur.	

Aşağıdaki şekillerin isimlerini altlarına yazınız.

13) Aşağıdaki özelliklerin ait olduğu jeolojik zamanı örnekteki gibi yazınız.

Özellik	Zaman
Taş kömürü yatakları oluşmuştur.	Paleozoik (1.)
Linyit, petrol ve tuz yatakları oluşmuştur.	
Türkiye'de Ege Denizi oluşmuştur.	
Dinozorların ortaya çıkışı.	
Alp-Himalaya kıvrım dağları oluşmuştur.	
Karaların Pangea adı verilen tek parça hâlinde bulunması.	

Regresyon, kaldera, ateş çemberi, fay, volkanizma, deprem

11) Aşağıdaki cümlelerdeki boşluklara yukarıda verilen kelimeleri örnekteki gibi yazınız.

- Kara kütlelerinin yükselmesi sonucu deniz seviyesinin gerilemesine **Regresyon** adı verilir.
- Yer kabuğu hareketleri sırasında meydana gelen kırıklara denir.
- Magmanın yeryüzüne çıkması ya da yeryüzüne kadar sokulmasına denir.
- Yer kabuğunda meydana gelen kısa süreli sarsıntılara denir.
- Yeni bir patlama ya da çökme sonucu kraterin genişlemesiyle oluşur.
- Dünyadaki volkanların yaklaşık %75'i Pasifik Levhası'nın çevresinde yer aldığından bu alana adı verilir.

1. Ülkemizde Nevşehir çevresinde peri bacalarını oluşturan kayalar aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Kireç taşı b) Volkan Tuf c) Mermer d) Kömür e) Kil taşı

2. Bir akarsudan sulama amacı ile yılın ancak belli bir kesiminde yararlanılabiliyorsa, bu durum akarsuyun **öncelikle hangi özelliği ile ilgili olabilir?**

- A) Rejimiyle B) Akımıyla C) Hızıyla D) Eğimiyle E) Yüküyle

3. Türkiye’de kaplıca ve maden suyu kaynaklarının fazla olması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Fay hatlarının yaygın olmasıyla B) İklim çeşitliliğinin fazla olmasıyla
C) Yer şekillerinin engebeli olmasıyla D) Yeraltı sularının fazla olmasıyla
E) Sağlık turizminin gelişmiş olmasıyla

4. Aşağıdakilerden hangisi diğer dördünün nedenidir?

- A) Fayların oluşması B) Levhaların hareket etmesi C) Volkanik olaylar
D) Depremlerin oluşması E) Sıcak su kaynaklarının oluşması

5. Enerjilerini yerin merkezinden alan kuvvetlere iç kuvvetler denir. Aşağıdakilerden hangisinin oluşumunda, iç kuvvetlerin etkisi yoktur?

- A) Tortulların kıvrılarak yükselmesi B) Tüflü arazilerin ve tuf konilerinin oluşması
C) Yerkabuğunda meydana gelen kırılmalar D) Kaplıcaların oluşması
E) Kayaların fiziksel ve kimyasal yollarla çözülmesi

6. “Türkiye’de akarsular, saniyede aktıttıkları toplam su miktarı bakımından fazla zengin sayılmaz. Ancak enerji potansiyeli bakımından oldukça zengindir.”

Bu durum aşağıdakilerden hangisine kanıt olabilir?

- A) Akarsu yataklarında eğimin fazla olduğuna
B) Akarsu havzalarının geniş olduğuna
C) Akarsuların kar suyuyla beslendiğine
D) Akarsu rejimlerinin düzensizliğine
E) Akarsuların sık sık yatak değiştirdiğine

7. Oluşum bakımından eski olan arazilerde deprem, volkanizma riski düşüktür. Buna göre aşağıdaki yerlerden hangisinde daha deprem ve volkanlara rastlanma ihtimali daha yüksektir?

- A. Sibirya B. Arabistan C. Akdeniz D. Kanada E. İskandinavya

8. Yerin derinliklerinden kaynaklanan, yeryüzünde meydana gelen titreşim ve salınım hareketlerine deprem denir. Aşağıdakilerden hangisi, tektonik depremlerin sık görüldüğü alanların özelliklerinden **değildir?**

- A) Sıcak su kaynakları vardır. B) 1. zamanda oluşmuş eski kıta çekirdekleridir.
C) Yerkabuğunun hareketli alanlarıdır D) Volkanik alanlara yakındır.
E) Fay hatları üzerindedir.

Levha tektoniği kuramına göre kıtalar önceleri tek bir kıta olan Pangea’yı meydana getirirken jeolojik dönemler boyunca birbirinden uzaklaşmış ve bu günkü görünümünü almıştır. (9. Ve 10. Soruyu bu bilgiye göre cevaplayın.)

9. Bu kurama göre aşağıdakilerden hangisi levhaların birbirinden ayrıldığına kanıt olarak gösterilir?

- A) Fosiller B) Volkanik dağlar C) Alüvyal topraklar D) Deniz suyu sıcaklıkları E) İklimler

10. Bu parçada sözü edilen olayın aşağıdakilerden hangisi sonucu meydana geldiği söylenebilir?

- A) Yeryüzündeki kayaların aşınma karşı farklı dirençte olması
B) Sial'in kalınlığının farklılık göstermesi
C) Yeryüzünde iklim farklılıklarının olması
D) Mantodaki konveksiyonel akıntılar
E) Yer yüzeyinin engebeli olması

11. Yerküre sıcaklık ve yoğunluğu birbirinden farklı çeşitli tabakalardan oluşmuştur.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi yerkürenin sıcaklığı ve yoğunluğu en az olan tabakasıdır?

- A) Sial B) Sima C) Manto D) Dış çekirdek E) İç çekirdek

12. Yerkabuğu 10 büyük ve çok sayıda küçük levhadan meydana gelmiştir. Bu levhaların magma üzerinde yüzer halde olması çeşitli oluşumlar ortaya çıkarmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu oluşumlardan birisi değildir?

- A) Deprem bölgeleri B) Okyanus ortası sırtları C) Okyanus çukurlukları
D) Volkanik adalar E) Kıyı kumulları

13. Aktif volkan bölgeleri için;

I. Birinci derecede deprem kuşağında bulunurlar.

II. Sıcak su kaynaklarına rastlanır.

III. Kimyasal çözülme kuvvetlidir.

IV. Eski zamanda oluşmuşlardır.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve IV

I. Egeid karasının çökmesi

II. Toros Dağlarının oluşması

III. Doğu Afrika grabeninin oluşması

IV. Kıyı taraçalarının oluşması

V. İskandinavya’nın her yıl birkaç cm yükselmesi

14. Yukarıdakilerden hangileri epirojenezle ilgilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, IV ve V E) III ve IV

15. Manto üzerinde yüzer durumdaki kara kütlelerinin toptan yükselmesi veya çökmesine epirojenik hareket denir. **Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin epirojenik hareketlere neden olması beklenemez?**

- A) Karalar üzerindeki buzul depolarının incilmesi
- B) Kıyılarda tortul birikiminin artması
- C) Kara kütlelerinin aşınması
- D) Okyanusal levhaların karasal levhaların altına dalması
- E) Volkanik faaliyet sonucu yeryüzünde lav depolanması

16. Himalaya dağlık bölgesinde sık sık şiddetli depremlerin meydana geldiği ve dağlık kütlenin her yıl 5 mm kadar yükseldiği gözlenmektedir.

Bu durumun asıl nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bölgede sık sık volkan püskürmelerinin görülmesi
- B) Dağlık bölgenin iki karasal levha arasında sıkışması
- C) Dağlık arazideki buzul tabakalarının incilmesi
- D) Arazinin dış kuvvetlerin etkisiyle aşınması
- E) Bölgede volkanizmanın yaygın olması

17. Kum adacıkları akarsu yataklarının genişlediği ve eğimin azaldığı yerlerde oluşabilir.

Bu durum, kum adacıklarının oluşmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğunu gösterir?

- A) Akarsuyun akış hızının azalmasının
- B) Yeraltı su seviyesinin yükselmesinin
- C) Akarsuyun akımının artmasının
- D) Akarsuya yeni bir kol katılmasının
- E) Yatak derinliğinin artmasının

18. Aşağıdakilerden hangisi, Anadolu akarsularının alüvyon taşıdıklarına en güçlü kanıttır?

- A) Sık sık taşarak çevrelerindeki ovaları çamur gölü haline getirmeleri
- B) Kaynaklarıyla ağzları arasında yükselti farkının fazlalığı
- C) Geniş bükümler (menderesler) yaparak akmaları
- D) Bitki örtüsünden yoksun dağlık yörelerden kaynaklanmaları
- E) Denize döküldükleri yerlerde geniş deltalar oluşturmaları

19. Dağlık arazilerde yamaç boyunca akış gösteren akarsu ve derelerin taşıdıkları malzemeyi dağın eteklerinde biriktirmeleriyle dağ eteği ovaları oluşur. Bu ovaların oluşumu ile akarsu ve derelerin hangi özelliği arasında bir ilişkilendirme yapılabilir?

- A) Yatak eğimlerinin azalması
- B) Su miktarlarının azalması
- C) Deniz veya göllere yaklaşımları
- D) Aşındırma güçlerinin artması
- E) Hızlarının artması

20. Yatak eğimi fazla olan bir akarsu için aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Derine ve geriye aşındırma devam etmektedir.
- B) Hidroelektrik potansiyeli fazladır.
- C) Aşındırma gücü fazladır.
- D) Rejimi düzenlidir.
- E) Ulaşım elverişli değildir.

21. Aşağıda depremlerle ilgili olarak verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Depremler; çökme, volkanik ve tektonik kökenli olabilir.
- B) Yeryüzünde en yaygın ve en tehlikeli depremler tektonik kökenlidir.
- C) Deprem, yeni oluşumlu ve kırıklı yapıya sahip yörelerde daha fazla görülür,
- D) Yeraltında çok sayıda boşluğun bulunduğu karstik arazilerde çökme depremleri oluşur.
- E) Volkanik depremler geniş alanda etkili ve şiddetli olur.

22. Ülkemizin yer şekilleri hakkında aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yerkabuğu hareketleri sonucu Karadeniz kıyıları boyunca doğu-batı yönünde uzanan sıradağlar yer alır.
- B) Batı Anadolu'da levha hareketleri sonucu kırılma ile oluşmuş çöküntü ovaları yer alır.
- C) Anadolu'da Epirojenik hareketlere bağlı yükselmeler meydana gelmiştir.
- D) Karadeniz kıyılarında volkanizma sonucunda oluşmuş volkan konileri yer alır.
- E) Batı Anadolu'nun büyük bir kısmında deprem riski yüksektir.

23. Yer kabuğunun tabakaları arasına kadar sokulan magmanın bu alanlarda soğuması sonucunda bazı yer şekilleri oluşmaktadır. Bu şekiller, dış kuvvetlerin etkisiyle üstteki tabakanın aşınması sonucu da zaman zaman yüzeye çıkabilir. **Aşağıdakilerden hangisi bu şekilde oluşan yer şekillerinden biri değildir?**

- A) Dayk
- B) Lakolit
- C) Sill
- D) Krater
- E) Batolit

24. Geçmiş jeolojik zamanlarda, Türkiye'nin günümüzde bulunduğu konum üzerinde Tethis adında bir deniz kütesinin bulunduğu bilinmektedir.

Bu bilgiye kanıt olarak;

- I. Anadolu Yarımadası üzerinde, dağların zirve kesimlerinde deniz ekosistemine ait fosillerin bulunması,
- II. Ege Denizi kıyılarında irili ufaklı birçok adanın bulunması,
- III. Türkiye'de dağların genellikle doğu-batı yönünde uzanması

Verilenlerden hangileri gösterilir?

- A) Yalnız I.
- B) Yalnız II.
- C) I ve II.
- D) I ve III.
- E) II ve III.

CEVAPLAR: 1B 2A 3A 4B 5E 6A 7C 8B 9A 10D 11A 12E 13C 14D 15D 16B 17A 18E 19A 20D 21E 22D 23D 24A